

Mongol – lengyel kapcsolatok

Mongóliát szoros kapcsolatok fűzik Lengyelországhoz: politikai, kulturális, tudományos téren egyaránt. E kapcsolatok az 1975-ben megkötött kölcsönös barátsági és együttműködési szerződésen alapulnak. A Lengyel Népköztársaság sokat tesz a mongol népgazdaság termelésének, a fejlesztésének, a lengyel műszaki és gazdasági segítséggel épült a darhanyi téglagyár, az ulánbatori faipari kombinát és a betonüzem, a hőerőmű és a cukorgyár Karkorin mellett.

Lengyelország szállította az építőipari kutatóintézet felszerelését, valamint állatgyógyászati berendezéseket.

Jelentős az a szakmai segítség, amit lengyel szakemberek nyújtanak mongol kollégáknak a helyszínen. Jelenleg több lengyel állatorvos, kutató, geológus dolgozik az országban. (BUDA-PRESS – MONCAME)

Nemzetközi technológiacsere

A tudományos-műszaki tényezőnek a termelőerők fejlődésében betöltött egyre növekvő szerepe együtt jár a nemzetközi technológiacsere bővülésével. A nemzetközi szocialista munkamegosztás kialakulásának időszakában a KGST-tagállamok kidolgozták a műszaki tapasztalatok, dokumentációk és licencké kölcsönös térítésmentes cseréjének egységes elvét.

Ez a technológiacsere csaknem 15 milliárd rubel gazdasági hasznot biztosított a KGST-tagországok számára. Az 1949–1961 években csupán a Szovjetunió több mint 31,7 ezer teljes dokumentációt adott át más szocialista államoknak és mintegy 8,9 ezret kapott tőlük cserébe. Nem kis szerepet játszott a tapasztalatoknak az a közvetlen átadása, amely a közös munkák elvégzésére küldött szakemberek között ment végbe. Így az 1948–1970 években a Szovjetunió

56 400 szakembert fogadott a KGST-tagországból és Jugoszláviából, ugyanekkor 32 900 saját szakemberét küldte oda.

A szocialista gazdasági integráció komplex programjának megvalósítása során több mint 80 sokoldalú megállapodást kötöttek egymással a KGST-tagországok a legfontosabb tudományos-műszaki problémák megoldásában való együttműködésről. A megállapodásoknak megfelelően ennek az együttműködésnek az irányítására és szervezésére 48 koordinációs központot létesítettek. Ezek tevékenysége számos esetben termelési-értékesítési kérdésekre is kiterjed.

A KGST-tagállamok szempontjából nagy jelentőségű a technológiának az együttműködés keretében épülő vállalatok útján történő átadása is. Így a Szovjetunió-nak 1977 elején 2541 objektumra vonatkozó megállapo-

dása volt a szocialista országokkal, amelyet ez utóbbiak számára építettek. Közülük 1560-at már üzembehelyeztek. (Ezen belül a Szovjetunió-nak a KGST-tagállamokkal 1862 megállapodása volt, ebből az üzembehelyezett objektumok száma 1033.) A szocialista országokban a folyó ötéves tervben szovjet műszaki segítséggel több mint 1000 fontos népgazdasági objektumot létesítettek. Másrészt a KGST-tagállamok több mint 1000 komplett berendezést szállítanak a Szovjetunió számára. Különleges jelentőséget kap az atomenergetikai berendezések kölcsönös szállítása (a KGST-tagállamokban az atomerőművek kapacitása 1980-ra csaknem eléri a 30 millió kilowattot).

A nemzetközi enyhülés megteremtette a feltételeket a Kelet- és Nyugat közti gazdasági és tudományos-műszaki kapcsolatok fejlesztésére. Ez a folyamat igen érzékelhetően mutatkozik meg a technológiai csere területén. Terjednek a tapasztalatok és ismeretek kereskedelmi- és nem kereskedelmi cseréi, elsősorban a licenckereskedelem hagyományos formájában, valamint a tudományos-műszaki és termelési kooperáció különféle formái, mint a munkamegosztás magasabb formái.

A szocialista országok a licencké és a „know-how” vásárlását úgy tekintik, mint a tudományos-műszaki haladás meggyorsításának, az anyag- és időforrások megakartásának, a termelési műszaki színvonal növelésének egyik eszközt. A szocialista közönség optimálisan összeegyezteti a tudományos-műszaki fejlődés nemzeti, regionális és nemzetközi tényezőit.

Ismeretes, hogy a KGST-tagállamokban összpontosul a világ tudományos dolgozóinak több mint egyharmada és hogy évente több mint 60 ezer védett dokumentumot adnak ki, ami világszerte 20 százalékos hányadot jelent. A világ számos országában széleskörűen felhasználják azokat az eredményeket, amelyeket a szocialista országok a kozmikus és nukleáris kutatások, a kohászat, a villamosenergetika, a hegesztés területén, a gép- és műszergyártás, a vegyipar és más ágazatok néhány irányában elérték.

Alekszandr Bikov
(APN–KS)

Mi leszek, ha nagy leszek?

A bolgár fiatalokat leginkább a műszaki pályák vonzzák. Ez derült ki a 8–11. osztályos bolgár lányok és fiúk korcsoportjában végzett szociológiai vizsgálatból. A megkérdezettek többsége mérnök szeretne lenni. A továbbiakban a népszerű hivatások sora igen változatos: repülő, színész, orvos, hajóskapitány, elektrotechnikus, rádiós, újságíró. Kortól függően alakul az ízlés: a 8. osztályosok más foglalkozásokkal szemben a pincér munkáját részesítik előnyben, a felsőbb osztályosok viszont ezt a munkát a rangsorolásnál már az utolsó helyre teszik. A diákok 13 százaléka meg van győződve arról, hogy a választott hivatás megfelel képességeinek. A megkérdezettek közül

minden harmincharmadik veszi elsősorban figyelembe az anyagiakat. A fiatalok 2,2 százaléka vezető akar lenni.

A felmérést végző szakemberek szerint a sok irracionális válasz oka az, hogy a serdülő ifjúság nem rendelkezik megfelelő tájékozottsággal a különféle szakmákról.

A kutatók véleménye eltérő a megkérdezés időpontját illetően. Egyesek a 12–14 éves, mások a 15–16 vagy az ennél későbbi életkort tartják a pályaválasztásra alkalmas időszaknak.

A fiatalok tájékoztatására, irányítására újabban klubokat szerveztek az országban. (BUDA-PRESS – SOFIA-PRESS)

A szegedi szociáldemokrata pártmozgalom az 1890-es évek elejétől 1904 végéig

Gaál Endre tanulmánya az Acta Historicában

Hatvanadik számához érkezett immár a JATE történeti tanszékeinek kiadványa, az Acta Historica. A 60-ból 37 füzet, összesen 55 tanulmánya merítette tárgyát a magyar történelemből. Közülük mintegy 25 írás szűkebb pátriánk, Csongrád megye, mindennek előtt Szeged múltjáról szól. Bizonyította ez a történeti tanszékeken évtizedek óta folyó helytörténeti munkálkodásnak, és nyilvánvaló, hogy a készülő Szeged monográfia is jól használhatója az itt felhalmozott anyagot.

A helytörténeti tanulmányok tekintélyes hányadát Gaál Endre publikálta az „Acta”-ban. A 60. szám is az ő írását tartalmazza. A jeles szerző ezúttal a szegedi munkásság politikai szervezkedésének megerősödését, a Szociáldemokrata Párt helyi szervezetének létrehozásáért folyó küzdelmet mutatja be. Gaál Endre a töle megszokott alaposággal és pontossággal eléri, hogy – mint a téglasorral a téglasorra épülő ház – olaszitokan bontakozik ki az olvasó előtt a mű: a politikai szervezet megteremtése. Meggyőzően bizonyít-

ja, hogy folyamatos és szisztematikus pártmozgalom 1894-től létezik a városban. A hőskorban küzdő elődök, köztük Császár János, Stettner Lajos, Simik János, Ábrahám Mátyás és mindenekelőtt Pollák Béla – akinek kiemelkedő tevékenységét különös alaposággal mutatja be a dolgozat – erőfeszítései fő vonásaiban megegyeztek az országos törekvésekkel.

A harc néhány vonása és momentumai azonban kiemelni az átlagosból a szegedi kezdeteket. Korán bebizonyosodott, hogy Szegednek a város határain túlmutató jelentősége van a környék szocialista mozgalmaiban. Mindennek előtt az 1898–1899-ben Szegeden megjelentetett Munkáslap című újság léte és működése bizonyítja ezt, amely tartalmában és formájában magán viselte szerkesztőjének, a képzett nyomdásznak, járatos újságíró-nak és harcos szocialistának Pollák Bélának keznyomát. A másik momentum, amit joggal részletez és emel ki a szerző: a mozgalom vezetői igyekeztek a helyi körülményekből kiindulni, így elkezdtek pl. a Szegeden oly fontos kender és faipari üzemek munkásainak országosan meg elhanyagolt szervezését. Elsősorban azonban abban mutatkozott meg ez a törekvés, hogy Pollák és elvtársai – a Csongrád megyei pártvezetőség – kiemelkedő fontosságot tulajdonítottak az agrárproletariátus szervezésének és mozgalomának. Főképpen az e téren kibontakozó nézeteltérések vezettek ellentétkezh a szerzők és a megalkuvásra hajamos országos pártvezetőség között. A szegedi, ill. Csongrád megyei ellenzék felléne igen viharosá tette az SZDP 1899-es kongresszusát.

A századfordulón átmenetileg visszaesett a szegedi mozgalom. Az 1903-as kongresszus, az SZDP programjának és szervezeti szabályzatának elfogadása után azonban új lendülettel folytatódott a szervezkedés. Szegedi munkássága minden eddiginél szervezettebben vett részt a további harcokban.

Ezekről azonban Gaál Endre már az ideig meglelt tanulmányából olvashatunk és érdeklődéssel várt további írásából olvashatunk majd minden bizonynyal.

Dr. V. M.

S. L.

Miről írnak a magyar nyelvű szovjet lapok?

A SZOVJETUNIÓ 1979. első számában terjedelmesebb feldolgozások és színes közlemények egyaránt megtalálhatók. A 60 oldalas színes, mélynyomású folyóirat ezúttal is a tudomány, a természet, a gyógyászat és a kultúra sok-sok érdekességéről tudósít. Elmaradhatatlan része a lapnak a járvászt háziasszonyokat érdeklő Vera postája, valamint a humoros oldal. A rövidebb lélegzetű, szép képekkel illusztrált frások kedvelői az Iskola a „világ végén”, a „Védenek a madarak és a Grúz ritmusok” című cikkeket olvashatják. A sportkedvelőket nyilván érdekli az egyik legjobb szovjet sportolóval, Vlagyimir Nazlimovval kapcsolatban A kardozó, aki kétszer kezdte című írás. Beszámoló a lap a szovjet nyugdíjasok és a csökkent munkaképességűek segélyezéséről és foglalkoztatásáról. Egyes rosszindulatú daganatok gyógyításában eredményesnek bizonyult a hőkezelés eljárás; erről szól a Hővel a ráksejtek ellen című írás. Nyikolaj Fedorenko Barátságunk tükré, az irodalom címmel tekintti át az orosz és a magyar, illetve a szovjet és a magyar írásművészet egymásra gyakorolt hatásának fejlődési folyamatát.

A LÁNYOK, ASSZONYOK januári számában a világ különböző tájain élő, fontos politikai és társadalmi funkciókat betöltő asszonyok küldik újról jókívánságukat a gyermekeknek. Az egészséges újszülöttekért című cikksorozat a szovjet anya- és gyermekvédelemmel foglalkozik. Edita Pleha, a néhány évvel ezelőtt Magyarországon is nagy sikert aratott táncdalénekesnő sikeres és gazdag pályafutásáról nyilatkozik. Az újról számban új rovatot indít a lap Nálátok hogyan csinálják? címmel. E rovatban karcolatok, riportok, interjúk szólnak majd a szovjet és magyar fiatalok életéről. Ezúttal két frissallal közzhezünk: Ifjúmunkások az Ikarusban, valamint Moszkvától 18 kilométerre... A mellékletben megtalálhatók a legújabb számbanták, a hagyományos ételreceptek és a keresztrejtvény.

A FÁKLYA idei első száma január elsején jelent meg két oldal terjedelmű

képes naptárral. Tematikáját a nemzetközi gyermekév határozza meg: tények és adatok, történeti áttekintés és mai riportok foglalkoznak a szovjet gyermekek életével. A húszéves tendenciás szocialista Kubát cikk közötti. Képes riport mutatja be Gleb Martinov nyugdíjast, aki saját kérésére autójával több ezer kilométert utazott. A tudományos-technikai hírek a Mars holdjairól, a rendszeres testgyakorlás és az életkor összefüggéséről, a mesterséges vérről és más tudományos újdonságokról számolnak be. Moszkvai orvostanhallgatók módszertani kísérletéről szól egy írás, amely a téli pihenést a tanulás új formájával összekötő fiatalokról készített fotók illusztrálnak. A kulturális összeállítás a többi között bemutatja Emil Lotjanu szovjet-moldáviai költőt, drámaíró és filmrendezőt. Itt olvashatunk Ilja Glazunovról, a mai szovjet festőnemzedék egyik értékes egyéniségéről. Orosz nyelvlecke, Fáklya-fotó, a Szovjet Kultúra és Tudomány Házának programja, valamint filmismertető zárja a számot.

A SZOVJET IRODALOM legújabb számában German Balujev A Szajan életét levezetője című kisregényét olvashatjuk a Szibériában dolgozó emberekről. A folyóirat rövid ismertetést ad Ilja Ehrenburg munkásságáról, és ízelítőt néhány verséből. Az „elő múlt” rovatban Viktor Sztarikov orosz író írását olvashatjuk Pavel Bazovról, a híres urali mesemondóról. Bazsov legjelentősebb műve a szibériai fölklórból táplálkozó mesék sorozata. Meséit hazánkban is ismerik: a Kóvirázót, a Drágakőhegyet, a Kéktündért, a Nagy mesekönyvet, a Rézhegyek királyinjét. Átfutó írás foglalkozik Anatolij Lunacsarszkijnak a magyar irodalommal való kapcsolatáról. A Művészet című rovat Nikolaj Zsukov festő és grafikusművész életét, munkásságát ismerteti. Összeállítást találunk a Nemzetközi Kisebbségi Kiállítás anyagából, a Műmellékletben pedig láthatjuk Anatolij Kokorin régi orosz városokat ábrázoló akvarelljeinek reprodukcióját.

A SZPUTNYIK Danyil Proektor professzor Európa

múltja, jelene és távlatai című cikkével indítja 1979. témájában gazdag első számát. Állandó rovata: a Szovjetunió tájain. Ezúttal Első nagyságrendű csillag címmel Szibériába kalauzolja el az olvasót a Szputnyik oda, ahol most gigantikus építkezések folynak. Akit érdekel „Észak Velencéjének” története, annak figyelmébe ajánljuk a Leningrád klasszikus panorámája című interjút. Egy gazdasági témával foglalkozó írás a KGST-országok együttműködéséről tájékoztat. Címe: „A legfőbb elv az egyenjogúság. Viljam Agabekov, az Izvesztija nyomán színes összeállítást készített az ürrepülés az emberiség szolgálatában címmel. Rendkívül izgalmas kérdést feszeget az az írás, amelynek témájával a közzelmutatva a Magyar Rádió is foglalkozott. A publikáció címe: Kapcsolat a túlvilággal: misztikum, vagy misztifikáció. Neves szovjet tudósok nyilvánítanak véleményét erről a kérdéssel. A Könyvespolc rovatban egy gyermekkönyvről olvashatunk.

A beépítési kötelezettségről

Telket örökölt vidéken élt nővéréről G. A. szegedi olvasónk. A helyi tanács a telek beépítésére nővérének két évi határidőt adott. Ebből egy év már eltelt, de az építkezést még nem kezdte el. Olvasónk arra kíváncsi, kaphat-e halasztást az építkezésre, továbbá azt is szeretné tudni, hogy felhasználhatja-e a nővére részére kiadott engedélyt. Mit mond ezzel kapcsolatban a rendelet?

A beépítési kötelezettség kétféleképpen – vállalás vagy hatósági elrendelés útján – keletkezik. Beépítési kötelezettségének a vállalkozó általános állami tulajdonú, magánérőből beépíthető lakó- vagy üdülő-telek tartós használatba adásáról vagy értékesítéséről szóló szerződésben, elrendelésre pedig államháztartási határozattal kerül sor.

A beépítési kötelezettséget

a telek helye szerint illetékes tanács végrehajtó bizottságának építésügyi feladatokat ellátó szakigazgatási szerve rendelheti el. A beépítési kötelezettség teljesítésére két évnél – ha társasházal beépíthető telekről van szó – három évnél rövidebb határidő nem állapítható meg. Ha építési telket örökölt valaki, a beépítési kötelezettséget az örökösnek kell teljesíteni. Ilyenkor a beépítési határidejét – az örökös kérelmére – két évvel meg kell hosszabbítani. Fölteve, hogy a teljesítésre még hátralévő idő két évnél rövidebb. Annak, aki beépítési kötelezettséget az előírt vagy meghosszabbított határidőben nem teljesített, a beépítési telekre telekadót köteles fizetni.

Az idevonatkozó rendelkezések értelmében az örökös építési engedélyt az örökös is felhasználhatja, ha a tulajdonszerzési korláto-

zás nem vonatkozik rá. A jogutódlást az első fokú építésügyi hatóságnál előzetesen írásban be kell jelenteni, és igazolni kell a tulajdonszerzési jogosultságot. Az építési engedély általában a jogerőre emelkedés napjától számított két évig érvényes (a rendelet szerint az érvényesség határideje ennél rövidebb is lehet). Ha a határidő lejárt előtt a munkát megkezdtek és folyamatosan végzik, az engedély érvényessége a két év elteltével nem szűnik meg. Abban az esetben, ha az engedély érvényét veszti, kérni kell annak meghosszabbítását. Az építési engedély érvényét további egy évre akkor hosszabbíthatja meg az építési ügyhatóság, ha az engedély megadásakor érvényben lévő szabályok vagy körülmények időközben nem változtak meg.

